

1234567 תחילת

בכה עמד על המשמר על לבושי הצניעות מה שהיה מיוסד ומקובל מגדולי וצדיקי המדינה, שכולנו היו בחינת תלמידי תלמידיהם, היא לפלא באיזה תקיפות הדעת וביד חזקה עמד על היסודות האלו, בלי לוותר זיז כלשהיא מעיקרי ויסודי הדת שמורשה לנו מגדולי הדורות תלמידי תלמידי מרנן הצדיקים החתם סופר וצדיקי החסידות באלו המדינות, שמהם שאבו דעת ורח קדושה, ובחמלת ה' הצליח דרכו, רועה נאמן לישראל היה, חזו וראו בני העיר בכל מקומות מושבותיהם אחרי הפליטה הגדולה ב"ה כולם אהובים וברורים שומרי משמרת ה'.

אוצר החכמה

חזרתנו למאקאווא היתה בכוונה תחילה רק למעט ימים מפני שחששו מהבאות, ויהי היום קיבל הודעה מאתיו הגדול הגה"צ הנ"ל, שהם עזבו בפתאומיות את העיר ותיכף ומיד עברו הגבולות, כי נודע להם שעוד באותו ערב יסגרו הגבולות על ידי אותו מלכות הרשעה, ולא הספיק להודיע לאמו"ר בעוד מועד שגם הוא יוכל להצטרף, (כי היה הסכם בין הידירים בעיר הבירה שתיכף כשיהיה איזו חששות יודיעו איש לרעהו כדי שיכלו להציל עצמם, אבל לא כן היתה ההשגחה העליונה, שמשמאי רצו שעוד ימצא ביחד עם בני העיר ובכלל המדינה לסייע להקים ולחזק הנשארים).

ובאשר שכן היתה שמצא כבר עצמו בתוך הסגר, במדינה שהיתה כמסך הברזל, מבלי פתח לצאת, כידוע דרכם באלו המדינות (שבחמלת ה' נשברה דלתות הנחושת ובריחי ברזל גידע והקליפה ההיא נחטלה והאילי כליל יחלוף, כן יעזור ה' שיתוקן עולם במלכות ה'). אז הוסיף חיילים לתורה בהרצת תורה"ק לתלמידי העיר הילדים אשר חנן ה' אותם, ביחד עם הרבנים הגה"צ המפורסמים שהיו באותו המדינה הקימו ישיבה לתלמידים צעירים ממש על דרך הישן להכניס בהם אהבת ויגיעת התורה"ק. וגם במאקאווא למד עם צעירים אלו בני י"ב י"ג י"ד וכו' שיעורים עיונים בהבנת והשכלת לימוד תורה"ק, ושיחות קדושות מדרכי רבותינו ראשי גולה, ככה זכה להכניס בהם חיות דקדושה (וכשזכו תלמידים אלו לצאת ממקום התהפוכות וזכו להיכנס לישיבות גדולות שפיארו בהם, התפלאו כולם היאך יתכן שבאלו המדינות יהיו בחורים נחמדים וכלולים בחשקות תורה"ק כזה), וכן חיזק להרבנים שישבו על מדון אלו שלא היו לפני המלחמה משמשים בפועל, והרבה פעל אתם עמם להאיר להם הדרך אשר ילכו בה, ודיבר על לבם שכל יפלו רוחם בקרבם כי נפל הגורל אליהם, ואדרבה עליהם לדעת כי שכרם מרובה בשעות כאלו לעמוד בסוד קדושים, לרעות צאן קדשים, בכל מה שיש בכח להרים קרן הדת על תילה. ואלו הרבנים הגה"צ הקימו ישיבות ומסרו כחם ונפשם להדריך יראי ה' ולהלהיבם לשמור תורה ומצוות, מהם נעשו בעלי בתים יראים ושלמים.

באותן התקופות החלו הרבה מהצעירים לעזוב במהירות את המדינה בהברחת הגבולות, כי פחדו מדרכי הלשטונות שהחריבו והרסו את כל משכני יעקב ובתי החינוך וכו', על כן הרבה השפיע על אלו הצעירים עם כל הקושי שבדבר לעזוב את בית ההורים וכו', לעזות את המדינה בכל דרך אפשרות, וב"ה רובם ככולם הצליחו ונכנסו בבתי ישיבות הק' הן בארה"ק והן בחו"ל, ובעיקר בברוקלין, וקבוצה במונטריאול ובאנטווערפן. כמה שמח לשמוע שנסדרו כולם עצהיו"ט, התמיד לעמוד בקשר אתם במכתבי שלומים ומכתבי תורה לחזקם שיעמדו איתן

בהנסיונות שעומדת לפניהם, הרבה מהם היו שהוכרחו להקים בתים לבדם, ובע"ה זכות התורה"ק והכוונה הנכונה זכו לזה, וכדאיתא (בראשית לב ט) והיה המחנה הנשאר לפליטה.

ככה ניהל ונהג את רבנותו בדרך מסירות נפש בשנות הקשות האלו עד שבשנת תשכ"י בימי כסלו אז זכה לקבל התעודות, מרוב השתדלות, ובעיקר מרוב תפלה ותחנון, ה' שומע תפלות ואוהב צדיקים, זכינו אז לצאת מהתם.

1234567891011

אאמו"ר לא יצא ממאקאווא עד שסידר שהעיר תהיה מסודרת בהנהגה מסודרת, בשביל זאת מינה תלמידי חכמים חשובים מבני העיר שישמשו בקודש כשליחי ציבור ומורי הלכה, להורות את העם לדעת את הדרך ילכו בה. אלו נשארו עד שנת תשי"ז שאז היתה המהפיכה הגדולה שבחמלת ה' זאת הציל שארית הונגריא, שזכו אז לצאת בעוד מועד ועי"ז להציל את קהלות הק' והעיקר צעירי הצאן, וזאת היתה אחת מהנפלאות הבורא שישארו אלו בני ישראל באמונה טהורה כאשר קבלנו מאבותינו הק'.

רשמנו דברים אלו למשמרת בקצרה, לדעת צדיק מה פעל, ועל מה יוסדו הספר הקדוש הלזו.

ספר בלי גולה

אוצר החכמה

זכרונות ואמרות מימי המאורעות,
בשנות תש"ד ותש"ה המבוהלות,
נשמרו במרתפים מחנות ויערות,
בכלי גולה נשמרות

לד' הטוב להודות על הנפלאות,
זכר העמלקים למחות כי לא נשכחות,
יספרו לדורות מתוך שמחות נצחיות,
מביאי קרבני תודות

אח"ח 1234567

השמיעו הללו ואמרו הושע ד' את עמך את שארית ישראל (ירמיה לא ו)

נוסח זו היא כתי"ק מרן המחבר זי"ע

בלי גולה

[אח"ת 1234567]

בשבת קודש בעת הרצון רעוא דרעוין אנו
אומרים, אתה אחד ושמן
אחד ומוי כעמך ישראל גוי אחד בארץ.

אתה אחד, שתפארת ישראל תליא באחדות
ישראל, ואז ד' אחד. נראה מבואר שמזה
מראה למושה של קמגורי' בין אחב"י ח"ו,
ממילא אין השם הוי' שלם. ישראל הם אותיות
התורה"ק, וקוב"ה וישראל ואורייתא חד (זוח"ג
עג.), וכל שנעשה פירוד בין זה לזה, אז נפסל
הכל, וכמ"ש בסידור הרה"ק הרמ"ק בסדר
עבודת יוה"כ בביאור ענין עבירות שבין אדם
לחבירו אין יום הכיפורים מכפר (יומא פה:), ועל
ידי שיש טינא בין אדם לחבירו הוא מפריד
ומחלק שורש העליון, וכמעט מכנים בו שנאה
שהוא פירוד ח"ו, ואיך יופיע עליו אור התשובה
כשהוא מפריד ח"ו, ומבאר כי נשמת ישראל
הם ששים רבוא, והנם שרשי אותיות התורה,
וכדי שיתייחדו בשמא קדישא עילאה, דלא שריא
אלא באחדות השלם כענין שהוא אחד, ועל ידי
פירוד שלהם נעשה נרגן ומפריד אלוף ולא יראה
מאורות, ובוה מבאר דעל כן צריך לתווך השלום
ולהחזיק בו ולהתאחד בלב אחד, כדי שימשיכו
עליהם קדושת השם הוי', ומייחד אלוף יראה
מאורות, שמייחד אחדות ישראל בשלימות
הכלליות, יזכה למאור.

וכתב (ירמ' לא א) מרחוק ד' נראה לי ואהבת
עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד, כי
צריך לעורר ולהמשיך אליו מדת חסד, וכמ"ש
בספה"ק תומר דבורה להרמ"ק שבכל הבחינות
של י"ג מכילי דרחמי על ידי פעולות דומות
למטה מתעורר למעלה, וצריך להתנהג באלו
הדמיונות ממש שיתעורר נגדן מלמעלה אלו
הבחינות, ואהבת לרעך כמוך אני ד', וכמ"ש
בשל"ה הק' בשער האותיות (אות ב' ערך בריות) כי
אהבת ד' ואהבת ישראל תליא זה בזה. ובקדושת
לוי כתב שמצוות שבין אדם לחבירו הוא בכלל
האחדות הבורא ב"ה, שכיון שאנחנו מאמינים
שד' אחד בראנו וכו', ועל כן ראוי להתעסק
בטובת חבריו, כי הוא רצון הבורא ב"ה. וכמ"ש
בספה"ק ישמח משה (פר' קדושים, ד"ה ואהבת לרעך)
וזה לשונו הק' "דהנה לכאורה יקשה הלא היא
אהבה המתחלקת כקושית העקרים, לכך אמר
אני ד', ר"ל הידוע שהוא אחד, ומאהבתו נמשך
אהבת אוהביו ישראל והבן, ועוד כתיב אני ד',
המצווה על כך, אם כן אחת היא לקיים ציווי
ית' והבן" עכלה"ק. ובספה"ק פרי הארץ (מכתב
לכ) כתב דמבואר דבכל אות מהתורה נכלל
נשמת ישראל, החיות ממלא כללות ישראל
וחיותיהם מתנוצצים זה בזה. ועל כן מבואר
דכמו שבספר תורה בפסול אות או קוץ, פסול
[הם"ת כולה]. וכמו כן המאבד נפש אחת

מישראל, כן ביארו בספה"ק. ובריעות כלל ישראל נעשית השם בשלימות, כי הרי אורייתא וקוב"ה חד, ונשמת ישראל תליא באותיות התורה, ובאחדות נפשות ישראל נעשית התורה והשם בשלימות, וימתקו הדינים, דתלי' באחדות ואהבת ישראל, כמבואר בדברי הרמ"ק הנ"ל.

אח"ח 1234567

וכל תקיעת שופר שהכל היא להמתיק הדינים, תליא בכפרת בין אדם לחבירו, כי תקיעה היא ענין התחברות, מלשון (יבמות נד.) הנתקע ביבמתו (עיין בסידור חמדת ישראל בכוונת ברכת תקע בשופר וכו'), ועיין בקדושת לוי מאמרי ר"ה (ד"ה תקיעה שברים).

גם שנאת אינם בני בריתנו תליא בהתקשרותנו זה לזה, ולזה מלמד מה שצריך להבין כל הענין המבואר בתורה"ק (שמות ב יא-יד) ויהי בימים ההם ויגדל משה וגו', וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו וגו', ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים ויאמר לרשע למה תכה רעך, ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט וכו', וירא משה ואמר אכן נודע הדבר.

הנה משה רבינו ע"ה עמד ומתבונן ומפליא, מהו הענין ואיך יקרה הדבר, שאיש מצרי מכה איש עברי, אם כי בידוע (ספרי בהעלותך סט א) שעשו שונא ליעקב, מ"מ עוד לא נודע שצריך שיכהו, רק שיש ענין רשעה ושנאה, ועל כן ויפן כה וכה, כמתבונן מה זה ועל מה זה, אך ויצא ביום השני והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע למה תכה רעך, וכתב רש"י (למה תכה, והוא מגמ' סנהדרין נח:) אף על פי שלא הכהו נקרא רשע בהרמת יד, כי מתפלאים הלא עוד לא הכהו, ולמה מכנהו לרשע, אך כאן ממון סוד גדול בכל הענין, היות דמשה תלה כל הענין של יום תמול, של איש מצרי מכה איש עברי,

דאיך יתכן שלגוי יהי' שליטה על יהודי, אלא דבכאן ראה, שהעבריים היהודים האחים בעצמם נצים ורכים, אז הבין ועמד על סוד הדברים דרשע למה תכה רעך, אין הכוונה דייקא על הכאה של עכשיו, אלא דההכאה שהכה הגוי להעברי, הי' בסבתך, מה שאתם מריבים זה עם זה, ועל כן אמר משה רבינו ע"ה אכן נודע הדבר, וכמ"ש רש"י (ד"ה אכן נודע) ומדרשו (שמו"ד א ל) נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חמאו ישראל מכל שבעים אומות, אבל רואה אני עכשיו עיי"ש.

וכל זה בא ללמדנו פרשה הלז, ללמד שכל ענין פעולות העכו"ם עם עם ד', תליא בהתנהגות האחדות ביניהם, וצריך לשים על לב ולהועיץ ולשית עצה בנפשם, גם בשעה זו, לעורר רחמים איש על רעהו, ואיש את רעהו יעזורו ויטו שכם א', ועל ידי זה יתעורר רחמי עליון להושיענו ונושעה, ומה גם שאנו עומדים כעת בהתחלת שנה הבעל"ט, תחל שנה וברכותי, אין כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום (עוקצין פ"ג מ"ב), ואם כן כל אחד ואחד יחזיק מעוז השלום ולהטיב המצב.

עבר קציר כלה קיץ (ירמ' ח כ). כי כבר קצרו הכל מה שהיה ביכלתם, ומהנשאר עוד מושכים ויונקים כל הליחות, מוח ודם וחלב, מה שנשאר קצת לחלוחית, ועוד נשאר מעט עוללות, וגם אלו נתונים למשיסה ולבזה, למה פניך תסתיר תשכח ענינו ולחצנו, כי שחה לעפר נפשנו. ואין פלא על ירידה בהמדות, הלא כל ראש לחלי וכל לבב דוי ואין ראש, ומכף רגל ועד ראש אין בו מתום. ואחרי צרות וענויים כאלו ממש פלא איך שנשארו קצת בדיעה, ומחמם אחיך יעקב תכסך בושה (עובד' א י), כדכתיב בעשו שהכל נתלה בראשו של עשו,

בדם שופכו, וממילא כשזה קם זה נופל, כדאיתא בגמ' (מגילה ו, ועי' רש"י בראשית כה כג ד"ה מלאם) לא נתמלאת ירושלים אלא מחורבנה של צור:

[אוצר החכמה]

זקוף בית מקדשך השמם לעינינו והשב שבות אהלי יעקב וכו'. זה יהי כל תפלתנו וצעקתנו בעת הזאת, לאוקמי שכינתא מעפרא, והשב שבות אהלי יעקב, בתי כנסיות ובתי מדרשות החסרים שהי' לפנים מלאים תורה ויראה וקולות תפלות ובקשות רחמים, ועתה כל שעריה נעולים, וכמאמר הגמ' (ב"מ נט.) כל השערים ננעלו ואף שערי תפלה חוץ משערי דמעות, כדכתיב (תהילים לט יג) אל דמעתי אל תחרש, וכעת היא בפשטות שערי בתי כנסיות ובתי מדרשות ננעלות מבלי באי מועד, איכה יושבה בדרך העיר רבתי עם (איכה א א), אמנם נשארו שערי דמעות בכל מקום וזמן, ואל דמעתי אל תחרש.

והושיענו למען שמך, ויעורר קול תקיעת שופר, קול שופר של גאולתנו, כמ"ש (ישעי' כו יג) והי' ביום ההוא יתקע. וקול תקיעת שופר של תחיית המתים, כמ"ש ר' סעדי' גאון בטעמיו (לתקיעת שופר), וכמ"ש (ישעי' יח ג) כל יושבי תבל ושוכני ארץ כנשוא גם הרים תראו וכתקוע שופר תשמעו. ותקותנו חזקה שבעזרת השם שיראו עינינו וישמח לבנו ותגל נפשנו בישועתך, ויקויים בנו שמחנו כימות עניתנו, ויהי' שנה שתוליכנו בה קוממיות לארצנו, ויאמר לציון מלך אלקיך במהרה בימינו:

כמו שכתוב היערות דבש בספרו הק' אהבת יהונתן (הפטורה פר' וישלח) שהכל נתלה בראשו של עשו, כל החמם של יעקב, כי אילולא הוא כמה גדלה מעלת יעקב בפאר והדר, וכל השפלות הכל תליא בראשו של האומה הרשעה, כעשן ובעשן תכלה, כי ינקו כל זיק וכל חיות כלשהיא שנשארה באנוש. כי שחה לעפר נפשינו, כל נפשינו, נכפפה ונשחה עד לעפר ממש. קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך, הרם קרן ישראל עמך, כמ"ש הרה"ק העבודת ישראל מקאזניץ שרביש"ע גאלנו ופדנו עד שיש עוד מקצת מקצת מהקרן, הרם קרן ישראל עמך. תכלה שנה וקללותי ותחל שנה וברכותי, יהי רצון שתעמידנו בקרן אורה בגאולתנו ותחיש פדות נפשינו, אמן בן יהי רצון:

צללים באזנינו באמרי בפזמון בערב ראש השנה דורש דמים דון דיננו, השב שבעתיים אל חיק מענינו וכו' (פזמון ד"ה זכור ברית אברהם וכו'). אף אם דן במדת הדין, עם כל זה אנו בטוחים כי ימתקו הדינים בשרשן, וכמ"ש באלשיך הק' על הפסוק (תהילים סו ב) אלקים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו, כי כשנמתקה מדת הדין בשרשה ונהפכה לרחמים, אז יותר טוב, כי ההשפעות המוסכמות גם מכת הדין אין עלי' קמרוג, וזה אלקים - היא מדת הדין, כשהמדת הדין יחננו, אז יאר פניו אתנו עי"ש. ועל כן אנו מבקשים דורש דמים דון דיננו, שיהי' בבחי' המתקת הדינים בשרשן, ודם דורש דם, כמ"ש (במדבר לה לג) ולארץ לא יכופר כי אם בדם שופכו, ולכן השב שבעתיים אל חיק מענינו, כי אין להם כפרה אחרת בשום אופן. כדכתיב כי אם

ומביאו מרן ז"ל (ח"ב סי' נ"ח) וסמך עליו, שאלו המלאכות שעושין בפקודת וצורך הצבא, הוה לי' מלאכה שאינה צריכה לגופה, כי יש הרבה לפלפל בזה ועיי"ש בתשו' ח"ב במהרש"ג בכמה תשובות. ואם כן גם שבת אינו חמור, ואין לפנינו רק חשש שעל ידי כבוד המלאכה שעלינו, והרכה צעירי שנים ונשים ובתולות חלשות, בפרט כעת על ידי רוב ההרפתקאות דערו עלן ר"ל בבא"ס, יש לחוש אם יצטרכו לעבוד ח"ו לא יוכלו להתענות, ויבואו להקל, אף באם לא הגיעו לשיעור שיהי' מותר על פי דין תורה לאכול, ובענין הכרה אכילה, אין כאן שום מקום פטור.

ולכן אמרנו לשבות בשבת שבתון הבע"ל, והשבת קודש שאחר יום הצום יעזור ד' לטובה.

ספרים אין אתנו כלל, רק סדור תפילה וחומש הק', וד' ברחמי ובזכות אבותינו הק' יעמוד לנו שלא נכשל בדבר הלכה, ונחתם כולנו לשנת ישועה נצחית בקרוב כולו חיים אמן סלה ועד:

ע"ד הלחם הניתן באנקער פאבריק בש"ק. יש לומר דאין בו משום שכר שבת, אף אם הי' ניתן בתורת שכר פעולה, ולא רק מתנה בעלמא, כי אם הי' מחויבים ליתנו ממילא [אז] אם מחזירו לו הוה לי' כמו שאמרו (סנהדרין עו:) המחזיר אבידה לעכו"ם שייך ב' למען ספות וגו' (דברים כט יח), וכן לא תחנם (שם ז ב), ולכן אולי לגבי עכו"ם אינו צריך לוותר השכר שבת:

פה וויען ער"ה יער פורקעסדארף תש"ה לפ"ק יום תרועה יהי' לכם (במדבר כט א). על פי מה שכתבו (עין עשרה מאמרות מאמר חיקור הדין ח"ד פ"ט) שכל דבר וציווי התורה הקדושה חוץ ממה שהיו גזירת השי"ת, הגם גם על דרך הבטחה, שבכח זכות המצוה גם הבטחה שיוכלו לקיימם בכל הזמנים, כגון לא תאכל חזיר (עי' ויקרא יא ז), שלא תצטרך לאכול. את שבתותי תשמורו (שמות לא יג), שלא תצטרכו לחלל שב"ק. ואנו בעונותינו הרבים נשקעים במצב כזה שהרבה מאתנו מוכרחים לאכול נבלות וטרפות, ולעשות מלאכת השרות בשבת קודש, וכעת בשעה הזאת כמעט רגעים אחדים יש לנו לקיים מצוות עשה הזאת היקרה יום תרועה, גנוח ויליל, הלא התורה הקדושה הבטיחה שנוכה לקיים המצוה, אך כעת על ידי שברון הלב אנו מקווים שמזה יתהווה לכם ולא לעכו"ם (ביצה כא:) ולא לכלבים (שם), שלא יהי' שום שליטה להסמרא אחרא ושום אויב ושונא עלינו, כי מההפסד יהי' תחלת ההתהוות. וז"ש יום תרועה, על ידי דהוי גנוח וילילה בפועל, מזה יתהווה לכם, כן יהי רצון אמן:

בעזה"י יער פורקעסדארף תש"ה לפ"ק בין כסה לעשור היות שהמושל מסכים לשבות פעם אחת בשבוע, ובחסדי השי"ת הוא בשבת קודש על פי רוב, וכעת שיום הקדוש [חל] באמצע השבוע, ואפשר לפעול אצלו שיוחלף יוה"ק שבת שבתון תחתיו.

והנה ידוע מחלוקת הרדב"ז והחכם צבי המובא במגן אברהם (סי' צ) ובאחרונים שם, וכאן אי אפשר להכריע זה ולתלות כל כך במחלוקת, אך אמרתי מצד אחר הלא איסור מלאכה כבר כתב במהרי"ם בתשובות (שורש הצ"ג)

שראנקענבורג תש"ה לפ"ק

בענין ע"ד שנשאלתי אי יש בשול עכו"ם על ידי עלעקטרישע קיבע (קומקום חשמלי), חדא אפשר לומר עפ"י ירושלמי המובא ברמ"א יו"ד סי' קי"ד דמעושן לא הוי בכלל גזירה, הרי דלא הוי גזירה כוללת לכל תולדות האש, וא"כ הוא הדין גידון דידן אפשר שהוא כן.

אך בזה יש לדון על פי מה שכתוב בגליון הש"ע דטעמא דמעושן הוי משום שאינו מפעולת האש רק חמוצו של העשן, ועוד אמרנו הטעם כי ברוב הפעמים המעושנים ומלוחים וכבושים אינם נאכלים במקום שמעשנים וכו', רק נעשה להתקיים זמן מרובה, ולכן לא שייך בי' חתנות, ולפי זה הי' צריך בנ"ד שיהי' בהכלל.

ועוד יש לומר שכיון שלא הי' עדיין בזמניהם המצאה זה אינו בכלל הגזירה, כעין שכתב בענין חייטי תורגמא, וכמו שכתב הרמב"ן בענין ספק בתקנה.

☆☆☆

ליל כל נדרי שראנקענבורג

כי ביום הזה יכפר עליכם וגו' לפני ד' תמהרו (ויקרא מז ל). לפניכם זאת בישראל הי' מצורף אל תפילתנו גם כח מקדש מעט שהתפללו בו אבות הצבור, והמקום גורם, והיינו לפני ד', הנקרא בית המקדש, כמ"ש (ויקרא כג מ) ושמחתם לפני ד' אלוקיכם (ובתורת כהנים סי' ר"א דרשינן שזה בית המקדש, ומובא גם ברש"י סוכה (מא). ד"ה במקדש, ועיין תורת כהנים פר' צו (סי' כ"ו), וביאור באריכות בפ' תורה אור להמלכ"ס ז"ל ועיי"ש).

[ואיתא בגמ'] (יומא פ:) את זו דרש רבי אלעזר בן עזרי' לפני ד', עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את

חבירו וכו', וכתבו בספרים הקדושים שהצרות ורדיפות גורמות אהבה ואחדות, כמ"ש (אסתר ט ב) צורר כל היהודים, וכעת אנו רואים ההיפך, הצרות עין וקנאה והלבנת פנים מזה לזה ממש כל היום, ואיך אנו מקווים ועל מה אנו תומכים ביום הק' הזה.

והשעיר המשתלח שהי' קרבן כלל ישראל אמרו במד"ר (שהש"ר ד יב) [עה"פ] (שה"ש ד יג) כחוט השני שפתותיך, זה לשון של זהורית. ומדברך נאווה, זה שעיר המשתלח. אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבנו של עולם אין לנו לשון זהורית ושעיר המשתלח, אמר להם כחוט השני שפתותיך, רחישת פיך חביבה עלי כחוט השני של זהורית, ר' אבהו אמר עלה (הושע יד ג) ונשלמה פרים שפתינו, מה נשלם תחת פרים ושעיר המשתלח, - שפתותינו, עיי"ש.

ואמרנו לרמוז הלא כעת אין לנו שיוור רק מה שכתוב ונשלמה פרים שפתינו, ואיך נקריב קרבנות בכלים שבורים כאלו וכו', וכי כלי שרת לקרבנותינו, כחוט השני לשון זהורית שפתותיך, אבל מדברך נאווה שצריך שיהי' שמירת הלשון, כי צריך אדם לקדש את פיו ככלי שרת שיהי' ראוי לשרת בקדש, כמ"ש באוה"ח הק' (במדבר כו כג, ד"ה בני יששכר בא"ד ואמרו לפה) וזה לשונו "לפה משפחת הפוני, פי' הוא לשון פה, והוסיף לו אות ו' וכו' ואמרו משפחת הפוני, פי' שצריך לפנותו ממוותרות המורגשות, גם מהשחוק ומהדברים בטלים, כי הם מונעים קיום התורה באדם, ומצאתי לחסידי ישראל שכתבו כי פה של לומדי תורה דינו ככלי שרת אשר ישרתו בהם בקודש", ועיי"ש דבריו הק'.

וענין הזה שאין יום הכיפורים מכפר על עבירות שבין אדם למקום עד שירצה את חבירו, אפילו בענינים שבין אדם למקום, [י"ל] כי קוב"ה

ועוד י"ל על פי שדרשו בגמרא (פסחים כב:)
לפני עור לא תתן מכשול שלא
ישיט אדם כוס יין לנזיר וכו'. ובגמ' (ע"ז ו:)

אוקמה בדקאי בתרי עברי דנהרא. והיינו כי
חיבת לפני - פירוש מוקף, - ונתון במצב שאין
פני' לשום צד, והיינו דכתיב לפני ד' תטהרו,
שיבא זמן ועת אשר אם כי ארבעה חלוקי כפרה
ישנם, עם כל זה יהי' עצומו של יום זה מכפר
על כל החטאות, לפני ד' תטהרו, כי יהי' עת
אשר אין מנוס רק להושיע אותנו ישועה נצחית,
כי כבר באו מים עד נפש, כי שחה לעפר נפשינו
- היינו הנפשיות, כי נשקענו במצולות חטאים
על ידי הדחק והגלות, במאכלות אסורות,
ומלאכה בשבת ויו"ט, וגם מי יודע כמה גורמת
איסור שאי אפשר להנשים להטהר לבעליהן,
ושלש אלו יתקן על ידי העינוי מאכילה ושתי',
ועל ידי שביתה בשבת שבתון מחסדו ית"ש
שנתן לנו שהטה לב השרים בזה, וע"י פרישת
ד"א, ונקבל עלינו להיזהר יותר מנגיעה
והסתכלות במקומות המכוסים מנשותינו, ועל
ידי זה נזכה להנצל מכל מכשולים וסיבות
ומניעות אלו הנ"ל.

ובזה אם כי בעמדנו ברגעים הקדושים אלו
כניסת יוה"ק כערער בערבה, ואין לנו על
מי ועל מה להשען, מה אנו מה חיינו בלי שום
הכנה, חדש אלול, ר"ה ועשי"ת, שעברו עלינו
בעוה"ר בלי שום עבודה להשי"ת, רק מלא
בטירוף וכלכול הדעת, אך אולי זאת היא
סמכתינו כי קרבנות היקרות שהקרבתנו בשנים
אלו, וגם אותם שחיים אתנו ד' יאריך ימיהם
ותחזינה עינינו וכו', עכ"ז הלא מה לי קטלא
כולה מה לי פלגא (ב"ק סה:), כולם נחשבים
כקרבנות אישים ונחותים על מזבח שלמעלה,
והם יכפרו עלינו יותר מכל עבודות שבמקדש,

וישראל חד ושמו הקדוש חד הוא (זוח"ג עג:),
ובמ"ש (תפילת מנחה שב"ק) אתה אחד ושמו אחד
וכו', ומעתה כל שיש פירוד בין ישראל לחבירו
כאילו גורם פירוד בין שמו הקדוש.

ואמרתי לרמוז שזה הי' מעלת בן קמצר שכתב
בפעם אחת את השם ולא רצה ללמד
לאחרים (יומא לח:), מעלתו הי', כי כל כך צריך
להיות חד כמו שכתב בתוספות יו"ט ט (שם פ"ג
מ"א, ד"ה ועל אלו) דשם הק' נראה דניחא שיהא
כולו נכתב בבית אחת, שלא יהי' רגע שיהא
השם חסר, ועוד שזה רמז לענין היחוד השלם
וסילוק השנוי משמו יתברך עכ"ל. עכ"פ רואים
כמה חשיבות האחדות, וגם שם הי' מעשה שמן
הגורם שלא למד עם חבריו על ידי הקנאה
והשנאה, וזה ממילא הא בהא תליא, שאם יש
שנאה ופירוד בין אחינו בני ישראל אין שמו
שלם.

וזה דרש רבי אלעזר בן עזרי' מפסוק לפני ד',
שהמכוון על ענינים שבין אדם
לחבירו, והוא פלא ותימה, כי איך נלמד ענינים
הנוגעים בין אדם לחבירו מהפסוק לפני ד'
שמיירי בענינים הנוגעים לשמים, ולהנ"ל תינת,
כי שם הוי' ב"ה מרמז אל אהבת ישראל, וזה
תליא בזה.

(ובזה יהא מובנים מה שכתבו ברי"ף בעין
יעקב ובספר בנין אריאל (דרוש יוה"כ)
שאם לא תיקן האדם עבירות שבינו לחברו אין
יום הכיפורים מכפר אף על העבירות שבינו
למקום וכו' עיי"ש, והקשו הא מלשון המשנה
מוכת להדיא איפכא, ולפי הנ"ל הדברים פשוטים
כי הלא זה תליא בזה דאם יש פירוד למטה, בן
זה לעומת זה):

אבינו מלכנו עשה למען הרוגים על שם קדשיך, עשה למען טבוחים על יחודיך וכו'.

והיינו כי ביום הזה וגו' למחר אתכם, כמו אתכם בחיריק, כי אתם בעצמכם תהי' הכפרה והטהרה, ועל ידי חזרה לכבשונות, צרוף גדול כזה, פנים חדשות באו לכאן, ויתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה שנת גאולה שלימה, שנה שיוליכנו קוממיות לארצנו בחיי כל בית ישראל, אמן סלה ועד:

גמר חיינו

[במס'] סוכה (פ"ד מ"ז) ר' יוחנן בן ברוקה אומר חריות של דקל היו מביאין וחובטין אותן בקרקע בצדי המזבח ואותו היום נקרא יום חבוט חריות: ואפ"ל כי ערבה רמז על שפתיים במד"ר (ויק"ר ל ד), והיינו שמירת הלשון, ודקל על חוליות השדרה הוא ברית המעור כידוע, ומחלוקתם אם התיקון צריך (ביום החותם המרמז על חתם ברי"ק), בשרשו, היינו ברית הלשון המסבב או המסובב ברי"ק, כמבואר בספה"ק, דהא כהא תליא, והלכה דלא בר' יוחנן בן ברוקה, אלא צריך לתקנו בשרשו במסבבו וד"ל:

הושענא שואגים הושענא. וצ"ב אחרי שפורטים כל הבקשות בפרטיות, למה אומרים עוד הפעם שואגים. ואפ"ל כי לפעמים כלל ישראל נתונים במצב שאין יודעים מה לבקש, ואיך ואיזה ישועה אשר יהי' טוב להם:

ועוד י"ל על פי העובדא מהרה"ק מלובלין זי"ע שפסק ליקח פתקאות על ידי שהבטיח לעני מדוכא שהגיעו בנותיו לפרק

הנישואין שיקנה גורל שיעלה מצליח, ולא כן עלתה, עד שבא אליו היהודי הק' מפשיסחא ובראותו כי מוסכם אצל הה"ק שלא לקבל שום אדם, אמר לו היהודי הק' אשר הי' ממקורביו על מה ולמה שינה מעמו, וסיפר לו מאורע הנ"ל, על זה ענהו, לכאורה קשה כתיב (איוב ב כח) ותגור אומר ויקם לך, ודרשינן (עי' תענית כג) צדיק גזר וכו', ובמקום אחר כתיב (תפילת שחרית) ומי בכל מעשי ידיך בעליונים ובתחתונים אשר יאמר לך מה תעשה ומה תפעל, והוי כתרתי דסתר.

אלא דהענין שהצדיק יש ביכלתו לגזור שלפלוני יהי' לו ישועה, אבל אין לו כח לגזור באיזה אופן תהי' הישועה, ובשמעו זאת חזר וקבל פתקאות. כן בזה הכוונה אחרי שאנו פורטים ענינים שונים, במה יהי' הישועה וההצלחה בשנה הבעל"ט, מסיימים הושענא שואגים הושענא, סתם בלי לפרט במה ואיך.

ובהעמק יותר להבין בענין הנ"ל למה אין כח ביד צדיקים לגזור באיזה אופן ממש יהי' הישועה, כי באמת על ידי שעושה התנאי בדבר איך ועל ידי מה יהי' לו הישועה, נראה כאומר שאין אפשרות מצדו כביכול שיושיע רק בדרך זה, וכן מצד האדם אי אפשר לו ישועה רק על ידי זה ח"ו. ואפשר זה הכוונה לא תעשון כן לד' אלוקיכם (דברים יב ד), היינו שדוקא על דרך זו, והיינו כי הרבה דרכים למקום וידו רב להושיע, ואין לקבוע בחשבונות באיזה אופן ישתלשל הדבר, וזהו לא תעשון כן.

ואולי זה רמז בפסוק (שמות לד ז) אלהי מסיכה לא תעשה לך, היינו דבר נסוך בלי לזוז ממנו, ונסמך לפסוק (שם שם יח) את חג המצות